



 **Gemeente
Haarlem**



 GEMEENTE
VELSEN  **Gemeente
Zandvoort**



**gemeente
beverwijk**



Stand van zaken veranderingen maatschappelijke opvang en beschermd wonen (december 2019)

Inleiding

In deze raadsinformatiebrief vindt u de laatste stand van zaken van de doordecentralisatie maatschappelijke opvang en beschermd wonen. We hebben de afgelopen periode veel stappen gezet in het informeren van betrokkenen en uitwerken van mogelijke keuzes voor de samenwerking in de regio en het lokale en regionale aanbod. In de vorige raadsinformatiebrief (februari 2019) stond dat besluitvorming door de gemeenteraden over de regionale samenwerking in het 3^e kwartaal van 2019 zou plaats vinden. Ondertussen zijn er veel landelijke en regionale ontwikkelingen geweest, waardoor dit besluit naar achteren is geschoven in de planning.

Wat gaat er veranderen?

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen. De financiering loopt via de centrumgemeenten, maar het Rijk heeft de intentie om vanaf 1 januari 2022 deze middelen uit te keren aan alle gemeenten. Door de herverdeling van de middelen krijgen gemeenten meer ruimte om, op basis van hun lokale situatie, zorg op maat en dichtbij hun inwoners te organiseren.

Het gaat in 2019 om een budget van ruim 50 miljoen per jaar voor de regio. In de nieuwe situatie worden de middelen niet meer op historische gronden, maar op objectieve gronden verdeeld. De verdeling van de gelden is nog niet bekend. De Meicirculaire van 2020 zal hier meer duidelijkheid over geven. Vooruitlopend op de doordecentralisatie wordt ook de Wet langdurige zorg (Wlz) opengesteld voor de ggz-doelgroep. De mensen bij wie het herstellend vermogen ontbreekt, komen in aanmerking voor de Wlz. Deze doelgroep valt nu (gedeeltelijk) onder beschermd wonen. Als toegang tot de Wlz verleend wordt gaat dit gepaard met een overhevelen van het Wmo budget naar de Wlz.

Landelijke ontwikkelingen: advies expertiseteam VNG

Een expertiseteam van de VNG bracht in juli 2019 een advies uit over de doordecentralisatie. Het Ministerie van VWS nam dit advies over. De belangrijkste punten in dit advies zijn:

1. De taken en verantwoordelijkheden van beschermd wonen gaan over van de centrumgemeenten naar alle gemeenten (doordecentralisatie). De taken en verantwoordelijkheden van de maatschappelijke opvang nog niet. Na 4 jaar wordt besloten of de taken voor de maatschappelijke opvang ook overgaan naar de regiogemeenten.

2. De herverdeling van middelen voor beschermd wonen start op 1 januari 2022 en niet op 1 januari 2021.
3. Er komt een ingroeipad van 2022 tot 2031: gemeenten groeien in 10 jaar toe van de huidige historische verdeling van middelen (over centrumgemeenten) naar een objectieve verdeling (over alle gemeenten).
4. Gemeenten werken vanaf 2022 verplicht regionaal samen. Het is nog niet duidelijk wat deze verplichting inhoudt.
5. Huidige cliënten blijven, zolang hun indicatie loopt, financieel gezien onder de centrumgemeenten vallen, nieuwe cliënten vallen vanaf 2022 onder verantwoordelijkheid van de eigen gemeente.
6. Het stelsel gaat nu uit van landelijke toegankelijkheid, wat betekent dat een client zich in principe overal kan aanmelden en dat die gemeente opvang en onderzoek moet faciliteren en financieren. Het nieuwe model bevat een principe van een kostenverrekening of woonplaatsbeginsel. Hierbij gaat waarschijnlijk de gemeente waar de client duurzaam gewoond heeft de rekening betalen (kostenverrekening) of onderzoek en opvang organiseren (woonplaatsbeginsel).
7. Er vindt landelijke inkoop plaats voor enkele specialistische voorzieningen.
8. Er worden landelijk afspraken gemaakt over voldoende en juiste ambulante zorg vanuit de Zorgverzekeringswet en over voldoende geschikte woningen.

Veel van deze punten vragen nog om verdere uitwerking. In een procesplan beschrijft de VNG hoe en wanneer de punten verder worden uitgewerkt. Het staat regio's overigens vrij om vooruitlopend op deze uitwerking zelf keuzes te maken over samenwerking, financiering en het regionale ingroeipad. Ook staat het regio's vrij om de maatschappelijke opvang alvast door te decentraliseren. In de bijlage vindt u het procesplan van de VNG en het advies van het expertiseteam.

Stand van zaken in de regio

Een stuurgroep met directeurs uit het sociaal domein en een onafhankelijke projectleider begeleiden het proces van de doordecentralisatie in onze regio. Alle gemeenten leveren ambtelijke inzet. De doordecentralisatie is een vast agendapunt bij het Portefeuillehoudersoverleg Sociaal Domein (PFO).

De afgelopen periode zijn regionale bijeenkomsten, raadsinformatiebijeenkomsten en diverse werkbezoeken georganiseerd. Deze bijeenkomsten zijn goed bezocht en hadden als doel alle betrokken partijen en raadsleden te informeren over de uitdaging die voor ons ligt.

In de regio is het afgelopen jaar gewerkt aan het uitwerken van enkele belangrijke keuzes en scenario's. Deze hebben te maken met:

- Samenwerkingsvormen tussen gemeenten in de regio;
- Wat willen gemeenten op lokaal niveau organiseren en wat op regionaal niveau?
- Hoe willen we de toegang organiseren?
- Financiën

Onderstaand lichten we kort de belangrijkste uitkomsten toe.

Regionale samenwerking

Gemeenten worden verplicht om regionaal samen te werken. De gemeenten in onze regio hebben ook de wens uitgesproken om te blijven samen werken. Op dit moment werken we verschillende mogelijke samenwerkingsvormen uit en brengen we aan de hand van criteria in kaart welke samenwerkingsvorm het meest passend is voor onze regio.

Lokale en regionale voorzieningen

Als toekomstbeeld zien we de volgende veranderingen in het aanbod:

- Minder 24-uursvoorzieningen, meer beschut¹ en zelfstandig wonen;
- Kleinere voorzieningen, meer verspreid over de regio en geïntegreerd in de wijk;
- Passende woonvoorzieningen voor alle doelgroepen (meer diversiteit in het aanbod);
- De lokale ondersteuningsstructuur (woningen, ambulante zorg, inkomen en dagbesteding) sluit aan bij de toenemende ambulantisering.

De komende maanden vertalen we deze uitgangspunten naar een zo concreet mogelijk beeld van het (gewenste) toekomstige voorzieningenniveau in de regio en in de afzonderlijke gemeenten. Op basis hiervan kunnen we de komende jaren richting geven aan de transformatie.

Toegang

De inrichting van de toegang tot voorzieningen moet aansluiten op het toekomstige lokale en regionale aanbod aan voorzieningen. Er zijn vier scenario's voor de toegang in beeld gebracht, variërend van 'één centrale toegang voor de hele regio' tot 'lokale toegang per gemeente'. Wanneer er meer beeld is van de gewenste lokale en regionale voorzieningen, worden de scenario's voor de toegang verder uitgewerkt.

Financiën

Financieel zijn er nog veel onduidelijkheden:

- De verdeling van de middelen is nog niet definitief bekend.
- De Wlz-uitname en het effect daarvan op het beschermd wonen budget is nog niet duidelijk.
- Het is nog niet duidelijk hoe het ingroeipad er uit ziet en hoeveel middelen per jaar overgeheveld worden van de centrumgemeente naar de regiogemeente. De huidige middelen zitten grotendeels vast in woonvoorzieningen ('stenen').
- Het is nog onduidelijk hoe het principe van een kostenverrekening of woonplaatsbeginsel er uit gaan zien.

Op dit moment wordt een inschatting gemaakt van de impact hiervan op het budget voor de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Hierover wordt naar verwachting meer duidelijk in de Meircirculaire van 2020.

Knelpunten

We zien in onze regio een aantal knelpunten bij de doordecentralisatie:

1. **Krapte op de woningmarkt en onvoldoende passende woningen voor de doelgroep**
De opgave van de doordecentralisatie is voor een groot deel een woonvraagstuk. Er zijn onvoldoende en onvoldoende passende woningen voor cliënten die na verblijf in de maatschappelijke opvang en beschermd wonen weer zelfstandig gaan wonen. Door afspraken te maken met woningcorporaties, investeerders en ontwikkelaars kunnen gemeenten sturen op toename van dit soort woningen en het realiseren van de doelen voor de maatschappelijke opvang en beschermd wonen zoals benoemd in het beleidskader Opvang, Wonen en Herstel².
2. **Financiële onzekerheid**
Financieel is er nog veel onduidelijkheid. Pas als de financiële kaders helder zijn kunnen (definitieve) afspraken gemaakt worden over de decentralisatie in de regio.
3. **Capaciteit in gemeenten**
Op dit moment is Haarlem centrumgemeente en zit daar de meeste kennis en ervaring. Het vraagt veel van de regiogemeenten om straks zelf uitvoering te kunnen geven aan de taken voor

¹ Bij beschut wonen kunnen cliënten hun zorgvraag uitstellen. Begeleiding is op afstand aanwezig.

² Beleidskader maatschappelijke opvang wonen, beschermd wonen, vrouwenopvang 2017-2020, Opvang, Wonen en Herstel, regio Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer, juni 2016.

de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Begin 2020 werken we een voorstel uit voor het vrijmaken van middelen voor de opbouw van meer kennis bij regiogemeenten, zodat zij per 2022 voldoende voorbereid zijn op de uitvoering van en sturing op hun nieuwe taken.

4. **Acceptatie en inclusie**

Het realiseren van de doelstellingen vraagt om meer acceptatie en inclusie van de mensen over wie we het hebben. De gedachte dat zij weer een thuis vinden in de wijk vraagt om een verandering in houding van alle betrokken partijen. Naast bovengenoemde punten is dat een belangrijke factor in het welslagen van de decentralisatie.

5. **Schiphol**

Schiphol trekt van oudsher dak- en thuislozen. De doelgroep is divers en afkomstig uit heel Nederland en het buitenland. Op dit moment maakt maar een klein deel van deze doelgroep aanspraak op zorg en opvang binnen onze regio, omdat we de afgelopen jaren een persoonsgerichte aanpak hebben ontwikkeld om mensen toe te leiden naar de juiste zorg in heel Nederland. Dit wordt voor 2019 en 2020 betaald vanuit de centrumgemeente, Schiphol en een incidentele bijdrage van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het is niet duidelijk hoe deze aanpak vanaf 2021 gefinancierd kan worden. De beschikbare middelen uit het huidige MO-budget zijn niet voldoende. Bij onvoldoende middelen kunnen we de persoonsgerichte aanpak niet voortzetten en lopen we het risico dat we zelf opvang moeten organiseren voor deze doelgroep. We blijven landelijk aandacht vragen voor de positie van Schiphol.

Rol gemeenteraad

De gemeenteraad is bevoegd om strategische keuzes te maken over de intergemeentelijke samenwerking na 2021. Ook beslist de raad over de begroting en eventuele financiële voorstellen op het gebied van Opvang, Wonen en Herstel.

Tijdens het proces van uitwerking van de strategische keuzes zullen we de gemeenteraden informeren en betrekken. Besluitvorming over de strategische keuzes vindt plaats in het 1^e half jaar van 2020. Begrotingsvoorstellen zijn naar verwachting in het najaar van 2020 gereed. We kondigen dit via de geëigende planning en control cyclus aan in het voorjaar van 2020. Bij deze planning gaan we uit van de ingangsdatum van 1 januari 2022.

Inspraak en participatie

Bij de totstandkoming van het regionale beleidskader Opvang, Wonen en Herstel zijn eerder al ervaringsdeskundigen, zorgaanbieders en woningcorporaties betrokken. Ook bij de verdere uitwerking van de strategische keuzes en de vertaling naar regionale en lokale voorzieningen betrekken we ervaringsdeskundigen, professionals, woningcorporaties en de participatieraden.

Planning

Hieronder vindt u de planning zoals die ook bij het procesplan was toegevoegd. Deze is aangepast en uitgebreid in verband met de uitgestelde start van de doordecentralisatie. De reeds behaalde resultaten zijn groen gemarkeerd. De planning bestaat uit vijf fasen. Per fase benoemen we de onderdelen waarmee we verder kunnen, terwijl we op andere fronten wachten op informatie (bijvoorbeeld de financiële gegevens in de Meicirculaire 2020 of definities die nog door VWS en de VNG uitgewerkt worden).

- **Fase 1** is voor de zomer 2019 afgerond en hebben we gebruikt om betrokkenen te informeren en de eerste toekomstscenario's te schetsen.
- **Fase 2** (tot eind 2019) staat in het teken van het uitwerken van opties voor regionale samenwerking en lokale en regionale voorzieningen, zodat we daar in de volgende fase over kunnen besluiten.
- **Fase 3** (tot half 2020) wordt gebruikt om principebesluiten te nemen over samenwerking, lokale voorwaarden en regionaal aanbod. Daarnaast werken we de toegang, verantwoordelijkheden en financiële consequenties uit.

- **fase 4** (tot eind 2020) wordt gebruikt om een flink aantal zaken concreet te maken. Tegen die tijd is er meer informatie bekend over definities en financiën. Het transformatieplan, waarin we zo concreet mogelijk willen maken hoe we in de regio om willen gaan met voorzieningen en wat dat betekent voor de realisatie van beschut wonen en woonplekken in elke gemeente.
- **Fase 5** (2021) gaat steeds meer richting de daadwerkelijke start van de doordecentralisatie: onder andere het inrichten van de toegang, vorm en inhoud geven aan de samenwerking en financiële sturing.

